

Касьяновський Є.В.аспірант кафедри економічної теорії,
національної та міжнародної економіки
Класичного приватного університету

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЯМИ В РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

Статтю присвячено дослідженню основних підходів до управління інвестиціями в реальний сектор економіки. Доведено, що залучення інвестиційних ресурсів у реальний сектор економіки та їх ефективне використання є запорукою успішного функціонування національної економіки. Встановлено основні завдання, що виконують інвестиції на макроекономічному рівні. Досліджено сутність управління у цілому із застосуванням методики контент-аналізу. Встановлено, що управління розглядається в роботах науковців як функція, процес, вплив, діяльність, інституція, сукупність складників, вироблення певних мір, спрямованих на досягнення встановленої мети. Сформульовано власний підхід до розуміння сутності поняття «управління». Встановлено, що управління інвестиціями в реальний сектор має враховувати взаємозв'язок між такими категоріями, як інвестиційний процес, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, інвестиційний ризик та безпосередньо інвестиції.

Ключові слова: управління, реальний сектор, інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, інвестиційний ризик.

Статья посвящена исследованию основных подходов к управлению инвестициями в реальный сектор экономики. Доказано, что привлечение инвестиционных ресурсов в реальный сектор экономики и их эффективное использование является залогом успешного функционирования национальной экономики. Установлены основные задачи, которые выполняют инвестиции на макроэкономическом уровне. Исследована сущность управления в целом с применением методики контент-анализа. Установлено, что управление рассматривается в работах ученых как функция, процесс, действие, деятельность, институт, совокупность составляющих, выработка определенных мер, направленных на достижение поставленной цели. Сформулирован собственный подход к пониманию сущности понятия «управление». Установлено, что управление инвестициями в реальный сектор должен учитывать взаимосвязь между такими категориями, как инвестиционный процесс, инвестиционный климат, инвестиционный потенциал, инвестиционная активность, инвестиционная привлекательность, инвестиционный риск и непосредственно инвестиции.

Ключевые слова: управление, реальный сектор, инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционный потенциал, инвестиционная активность, инвестиционная привлекательность, инвестиционный риск.

Постановка проблеми. Нарощування інвестиційних ресурсів, збільшення частки капітальних вкладень у валовому внутрішньому продукті, поліпшення структури джерел інвестицій та напрямів їх вкладення, вирішення проблеми активізації інвестування мають стратегічне значення в управлінні економікою у цілому та в реальному секторі зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем реального сектору економіки зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: О. Барановський, Н. Дацій, О. Власюк, М. Єрмошенко, М. Кизим, О. Кириленко, В. Сенчагов, І. Аніщенко, О. Сумець, Н. Шелудько та ін.

Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних учених у дослідженні реального сектору, варто зауважити, що деякі питання не знайшли свого вирішення

або залишаються дискусійними, а саме щодо систематизації підходів до управління інвестиціями в реальний сектор економіки.

Метою дослідження є вивчення теоретичних підходів до управління інвестиціями з урахуванням взаємозв'язків між категоріями, пов'язаними з інвестуванням у реальний сектор економіки

Виклад основного матеріалу дослідження. Питанням інвестування присвячено роботи таких провідних учених, як Н. Балихіна, А. Гайдучий, В. Грідасов, В. Гриньова, Л. Гітман, Л. Діба, М. Джонк, Н. Дорожкіна, О. Ісаєва, В. Коюда, О. Коюда, С. Кривченко, Л. Куц, Т. Лепейко, М. Лук'яник, О. Петухова, Г. Рурк, А. Череп, О. Шепелев.

На макроекономічному рівні значення інвестицій підтверджується тими завданнями, які вони покликані виконувати. Систематизація

робіт науковців [1–8] дала змогу виділити основні з них:

1. забезпечення розширеного відтворення виробничих фондів у масштабі країни;

2. стимулювання впровадження результатів НТП та найбільш продуктивного використання виробничих ресурсів;

3. визначення шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів, розвитку галузей національного господарства та регіонів;

4. забезпечення високих темпів економічного розвитку реального сектору національного господарства;

5. забезпечення максимізації віддачі від інвестиційної діяльності у вигляді приросту ВВП;

6. створення умов для перебудови суспільного виробництва та збалансованого розвитку всіх галузей національного господарства.

Водночас найбільш пріоритетним спрямуванням інвестицій на макрорівні є саме реальний сектор національного господарства. Це пов'язане з тим, що реальний сектор економіки, де створюється значна додана вартість, виступає базисом конкурентоспроможності національної економіки.

Досліджуючи поняття реального сектору економіки, варто зазначити, що більшість учених до реального сектору включає всі галузі матеріального виробництва, а також торгівлю та сферу нематеріальних послуг, а саме: промислове виробництво, що складається з підприємств добувної й переробних галузей промисловості, сільського господарства, сфери надання промислових, побутових та інших послуг. Таким чином, до складу реального сектору економіки входять як галузі матеріального виробництва, так і сфера виробництва нематеріальних послуг [9].

Для того щоб за допомогою залучення інвестицій у реальний сектор економіки наведені вище завдання вирішувалися з найбільш високою ефективністю, необхідно здійснювати обґрунтоване та якісне управління інвестиціями.

Під час формування понятійно-категоріального апарату дослідження може бути використаний континуальний або дискретний підхід.

Континуальний підхід (від латинського *continuum* – безперервний, суцільний) заснований на розгляді об'єкту дослідження як безперервної системи, що складається з багатьох елементів. Тобто поняття розглядаються у тісній залежності одне від одного, що в сукупності формують складну систему.

Щодо дискретного підходу (від латинського *discretus* – переривчастий), то він заснований на розгляді окремих понять, що характе-

ризують об'єкт дослідження, без урахування взаємозв'язку між ними.

На нашу думку, більш доцільним є використання континуального підходу, адже він дає змогу врахувати складні взаємозв'язки та залежності між окремими поняттями та категоріями в рамках понятійно-категоріального апарату управління інвестиціями.

Перш ніж розглядати управління інвестиціями, відповідно до континуального підходу, варто дослідити сутність поняття «управління» у цілому. Для цього запропоновано провести контент-аналіз наукових публікацій, присвячених дослідженню сутності цього поняття. В економічній літературі немає єдиного тлумачення економічної сутності управління, а науковці у своїх працях використовували різні його трактування.

Близько 4,65% науковців (зокрема, О. Нікітіна, автори Філософського енциклопедичного словника) розглядають управління як функцію організмів, організованих систем різної природи, що забезпечують збереження їх структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію їх програм, мети діяльності.

У Тлумачному словнику з управління, а також у роботах таких науковців, як А. Попов, М. Альберт, М. Мескон, Ф. Хедоури, Дж. Шанк, В. Говиндараджан, А. Шегда, Л. Лазаренко, В. Кричевський, О. Каверіна, Л. Федулова, І. Сокирник, В. Стадник, наводяться визначення управління, що дають змогу його розуміти як процес цілеспрямованого впливу керуючої підсистеми або органу управління на керовану підсистему або об'єкт управління, необхідний, щоб сформулювати і досягти цілей організації. Таке трактування управління містять 30,23% наукових публікацій.

Управління як певний цілеспрямований вплив на суспільство (колективи, людей, об'єкт управління) з боку суб'єкта управління, здійснюване для впорядкування відповідної системи в інтересах ефективного її функціонування і розвитку, розглядається в роботах таких науковців, як: Ю. Козлов, Е. Тонконог, В. Шипунов, Е. Кішкель, В. Афанасьєв, Л. Уманський, І. Мазур, В. Шапіро, Б. Райзберг, Н. Ольдероге, В. Хомяков. Таке трактування притаманно 25,58% наукових публікацій, що присвячені дослідженню сутності управління.

Згідно з трактуваннями інших науковців (16,28% загальної кількості), управління можна розуміти як свідому, організовану діяльність суспільних інститутів, окремих індивідів, спрямовану на ефективне та продуктивне досягнення визначеної мети на основі координації роботи інших людей. Вченими, що дотримуються такого підходу до сутності управління, є

В. Колпаков, П. Друкер, Б. Будзан, С. Покропивний, М. Вудкок, Д. Френсіс, І. Ісаєв.

Управління як інституцію, у межах якої практично реалізується виконавча влада, орган або апарат управління, розглянуто в роботах В. Цветкова, Е. Мухомедзянної. Такого трактування дотримуються 4,65% науковців.

Такі вчені, як Г. Одінцова, Г. Мостовий, О. Амосов, стверджують, що управління може визначатися як сукупність таких складників, як організація, керівництво, мистецтво спілкування з людьми, здатність ставити цілі та знаходити засоби їхнього досягнення. Питома вага публікацій, автори яких дотримуються саме такого трактування сутності управління, становить 6,98%.

Близько 11,63% науковців, серед яких – І. Герашенко, Г. Домбровська, Й. Ворста, В. Биков, П. Ревентлоу, вважають, що управління є виробленням певних мір, рішень, спрямованих на реалізацію цілей, ланцюжок дій керівника.

Слід зазначити, що кожне трактування відбиває певні характеристики управління, нівелюючи інші. Проте найбільш повними, на нашу думку, є визначення, яких у своїх роботах дотримується більшість науковців – 30,23% та 25,58%. Із цих двох трактувань слід вибрати те, що може застосовуватися на макроекономічному рівні, тобто трактування, запропоноване такими науковцями, як Ю. Козлов, Є. Тонконога, В. Шипунов, Е. Кішкель, В. Афанасьєв, Л. Уманський, І. Мазур, В. Шапіро, Б. Райзберг, Н. Ольдероге, В. Хомяков.

З огляду на це, вбачаємо за доцільне розуміти управління в подальшому як певний цілеспрямований вплив на об'єкт управління з боку суб'єкта управління, здійснюване для впорядкування відповідної системи (в даному разі національного господарства) в інтересах ефективного її функціонування і розвитку.

На нашу думку, серед усього розмаїття традиційних та інноваційних підходів до управління варто виокремити два основних підходи залежно від інтегрованості управління. Такими підходами є автономне та системне управління.

Передусім розглянемо сутність автономного управління. Згідно з автономним підходом до управління, будь-які управлінські рішення приймаються по відношенню до кожного елемента окремо, без урахування взаємозв'язків та залежностей, що існують між ними. Автономному підходу до управління можна протиставити системний підхід. Згідно із цим підходом, розглядаються не лише особливості окремих складників об'єкта управління, але водночас передбачається виявлення та обов'язкове врахування характеру зв'язків та взаємовідносин між ними. Слід зазначити, що для складних

соціально-економічних систем більш доцільно застосовувати саме системний підхід до управління.

Зважаючи на те, що об'єктом управління у нашому випадку є інвестиції в реальний сектор економіки, варто розглянути взаємозв'язок між категоріями, що має враховувати управління інвестиціями в реальний сектор економіки.

Такими категоріями є інвестиційний процес, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, інвестиційний ризик та безпосередньо інвестиції.

Однією з найбільш загальних є категорія «інвестиційний процес». Л. Куц стверджує, що серед науковців існують такі точки зору на сутність поняття «інвестиційний процес»:

1) інвестиційний процес як механізм взаємодії попиту і пропозиції інвестицій;

2) інвестиційний процес як рух капіталу;

3) інвестиційний процес як повторення інвестиційних циклів;

4) інвестиційний процес як складова частина інвестиційної діяльності чи як сама інвестиційна діяльність;

5) інвестиційний процес як процес прийняття інвестиційних рішень [10].

З погляду управління інвестиціями в реальний сектор економіки найбільш справедливим є розгляд інвестиційного процесу з погляду процесу прийняття інвестиційних рішень. Водночас цей процес включає всі інші категорії, зображені на рис. 1.

Під інвестиційним кліматом держави розуміють сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, культурно-історичних, організаційно-правових і географічних факторів, що притаманні певній країні й зумовлюють інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів, тобто протікання інвестиційного процесу [7]. Тобто інвестиційний клімат – це сукупність факторів, які враховують потенційні інвестори під час прийняття рішення щодо інвестування.

Від інвестиційного клімату тісно залежать інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість та активність.

Якщо говорити про інвестиційний потенціал, то його найчастіше розуміють як максимально можливу здатність формувати й ефективно використовувати інвестиційні ресурси, які матеріалізуються у новостворюваних факторах суспільного виробництва та суспільній інфраструктурі [11].

Інвестиційна привабливість може бути визначена як сукупність критеріїв відповідності наявних умов тим, які викликають зацікавленість інвесторів у вкладенні капіталу. Інвестиційна активність – це фактична реалізація

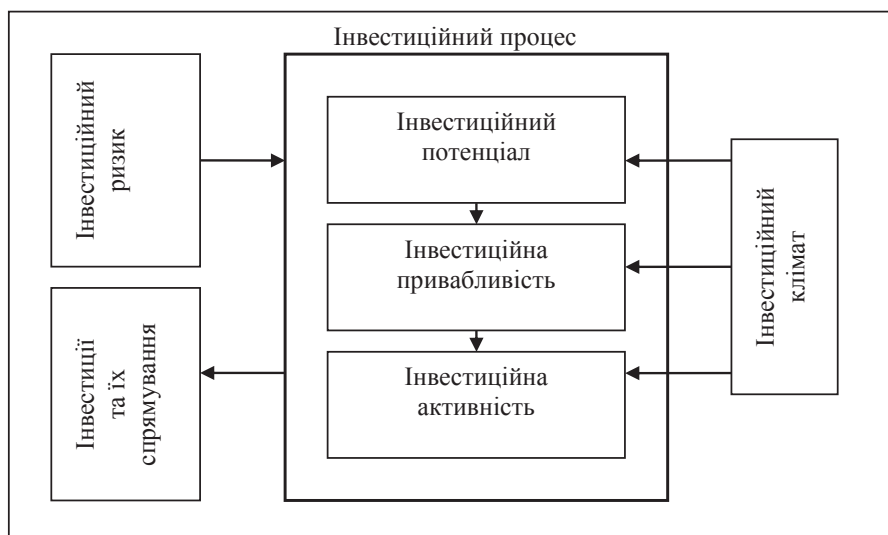

Рис. 1. Взаємозв'язок між категоріями, на яких базується управління інвестиціями в реальний сектор економіки

інвестиційного потенціалу, враховуючи рівень супутніх інвестиційних ризиків [10; 12].

Якщо інвестиційна привабливість є більш якісною характеристикою, то інвестиційна активність відображає динаміку залучення інвестицій, їх структуру, а також співвідносить деякі макроекономічні показники, які описують і характеризують ступінь мінливості інвестиційної діяльності.

І на інвестиційний потенціал, і на інвестиційну активність та привабливість чинить суттєвий вплив інвестиційний ризик, який є якісною характеристикою, що вказує на ймовірність утрати інвестицій та доходу від них. Інвестиційний ризик залежить від низки факторів, що можна назвати джерелами ризику.

Висновки з проведеного дослідження.

У статті досліджено сутність управління інвес-

тиціями. Встановлено, що управління інвестиціями має враховувати взаємозв'язки між категоріями, пов'язаними з інвестуванням у реальний сектор економіки. Такими категоріями є інвестиційний процес, інвестиційний клімат та інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість та активність. Залежно від того, якими є інвестиційний потенціал, інвестиційна привабливість та інвестиційна активність, залежить потік інвестицій та його спрямування. Отже під час дослідження управління інвестиціями необхідно розглядати саме ці категорії як загальну систему характеристик управління інвестиціями. Це створить підґрунтя для прийняття адекватних сучасним умовам управлінських рішень щодо залучення та використання інвестицій у реальному секторі економіки.

Список використаних джерел:

1. Булан О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС. Економіка України. 2011. № 2. С. 68–78.
2. Балихіна Н.В. Государственное регулирование инвестиций. М.: РГТЭУ, 2003. 90 с.
3. Гитман Л.Дж., Джонк М.Д. Основы инвестирования; пер. с англ. М.: Дело, 1997. 991 с.
4. Інвестування / В.М. Грідасов, С.В. Кривченко, О.Є. Ісаєва. К.: Центр навч. літ-ри, 2004. 164 с.
5. Діба Л. Інвестиції як важлива складова економічного добробуту держави. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2010_14/Diba.pdf.
6. Інвестування / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда; за ред. В.М. Гриньової. Х.: ХДЕУ, 2008. 464 с.
7. Лук'яник М.М. Сутність інвестицій як економічної категорії. Вісник Сумського нац. аграрн. ун.-ту Серія «Фінанси і кредит». 2003. № 2. С. 107–110.
8. Петухова. О.М. Інвестування: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 336 с.
9. Череп А.В., Рурк Г.І. Інвестиційна діяльність України: стан та шляхи активізації. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2011. № 3. С. 48–52.
10. Куц Л. До питання про основні категорії інвестиційного процесу. Наукові записки. Серія «Економіка». 2002. № 12. С. 191–196.
11. Шепелев О.М., Дорожкіна Н.І. Формування інвестиційного потенціалу. Харків: Апостроф, 2012. 101 с.
12. Гайдуцький А.П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки. Регіональна економіка. 2004. № 4. С. 81–86.

Kasyanovsky Ye.V.

APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF INVESTMENT IN THE REAL ECONOMY

The article is devoted to the study of the main approaches to the management of investment in the real economy. The materials of recent researches and publications devoted to the study of problems in the real sector of the national economy are analysed. It is established that some issues have not been resolved or remain controversial. Namely, the systematization of approaches to investment management in the real economy sector remains very urgent task.

It is proved that attraction of investment resources into the real sector of the economy and their effective use are the key to the successful functioning of the national economy. The basic tasks, performing investments at the macroeconomic level, are established. The essence of management with the use of content analysis techniques is explored. It is established that management is considered in the work of scientists as a function, process, influence, activity, institution, a set of components, the development of certain measures aimed at achieving the set goal.

The autonomous and systematic approaches to investment management are analysed. The necessity of applying the system approach to investment management in the real economy sector is proved. The advantage of this method is not only the study of features of individual components of the control object but also the identification and obligatory consideration of the nature of the relationships and relationships between them

An own approach to understanding the essence of the concept of "management" is formulated. It is established that investment management in the real sector should take into account the interconnection between such categories as investment process, investment climate, investment potential, investment activity, investment attractiveness, and investment risk.

Key words: management, real sector, investments, investment climate, investment potential, investment activity, investment attractiveness, investment risk.

УДК 330.33

Мардус Н.Ю.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічного аналізу та обліку
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

КОНЦЕПЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ТОВАРІВ

Досліджено основні напрями вивчення елементів внутрішнього ринку як одного з основних видів ринків. Визначено основні елементи внутрішнього ринку товарів та окреслено основні напрями їх дослідження. Набула подальшого розвитку запропонована концепція дослідження внутрішнього ринку товарів, яка розглядається у статичній чи в динамічній. Встановлено, що концепція дослідження ринку на статичному рівні передбачає вивчення кон'юнктури внутрішнього ринку товарів. Визначено, що концепція дослідження ринку на динамічному рівні передбачає вивчення впливу на показники функціонування ринку кон'юнктурних зрушень, зміни його структури та зміни умов здійснення товарно-грошового обміну на внутрішньому ринку товарів. Розроблено загальну концепцію дослідження внутрішнього ринку товарів і зазначено, що статична структуризація концепції дослідження внутрішнього ринку товарів дає змогу дати оцінку стану внутрішнього ринку, а динамічна структуризація – оцінити його розвиток.

Ключові слова: концепція, внутрішній ринок, товар, ціна, класифікація, конкуренція, виробник, споживач, кон'юнктура.